

Ohlédnutí za Mezinárodní transpersonální konferencí ITC 2017 v Praze

Petr Lisý

Na přelomu září a října předloňského roku proběhla v Praze čtyřdenní **Mezinárodní transpersonální konference ITC 2017**, věnovaná tématu „Za obzor materialismu – směrem k celistvosti“. Vzhledem k tomu, že se jednalo o událost z mezinárodního hlediska vrcholnou a na české poměry zcela výjimečnou, rád bych se k ní formou této rozsáhlejší reflexe vrátil a připomněl některé její vrcholné momenty a význam stopy, kterou zanechala v místním kolektivním vědomí.

Další důvod, proč konferenci věnovat obsáhlejší retrospektivu, souvisí s velkorysým krokem organizátorů, kteří na jejich internetových stránkách zdarma zpřístupnili vysoce kvalitní **videozáznamy** všech přednášek, jejichž počet daleko přesahuje stovku. ITC 2017 je tedy v jistém smyslu pořad tu a zájemci o prezentovaná témata, vesměs poměrně nadčasová, z ní mohou nadále libovolně čerpat (několik klíčových příspěvků bylo též opatřeno i českými titulky). Fakt, že zveřejňování audiovizuálních nahrávek na internetu v podstatě nahradilo někdejší praxi publikovat zásadní příspěvky formou tištěného sborníku, s sebou ovšem nese i jistou obtíž: pro návštěvníka příslušné webové stránky není snadné se ve změti nabízených záznamů orientovat. Jádrem tohoto textu může

v takovém případě posloužit jako průvodce poukazující k pomyslným vrcholům konferenčního programu.

Pod záštitou Stanislava Grofa

Na úvod je třeba uvést, že se konference konala pod záštitou českého rodáka Stanislava Grofa, světového psychiatra a spoluzakladatele oboru transpersonální psychologie, jehož účast a podpora umožnily organizačnímu týmu zajistit zcela elitní obsazení seznamu klíčových mluvčích. Stanislav Grof je na poli transpersonální psychologie a s ní spojených oborů (tzv. věd nového paradigmatu) jednoznačně vnímán jako vůdčí osobnost globálního formátu, svým významem srovnatelná s postavami jako Václav Havel či Jeho Svatost 14. dalajlama. Osobně se domnívám, že po Havlově odchodu je Grof v současnosti vůbec nejvlivnějším žijícím českým rodákem; jeho význam v kontextu světové psychologie kdosi nedávno ve snaze o stručnost trefně shrnul tím, že jej označil za „českého Junga“.

Podobně jako jeho geniální švýcarský předchůdce, i Grof je na poli psychologie a psychiatrie charismatickou osobností zdůrazňující kultivaci spirituálního pólu existence. A podobně jako v případě Junga bývá jeho dílo ze strany akademického mainstreamu znevažováno a odmítáno s poukazy na údajnou nevědeckost a esoterismus, ač zhusta neprávem. V domovských Čechách je akademická odtažitost až nevráživost vůči Grofově práci ještě zesílena jednak kulturní zpozdilostí danou půlstoletím totality, jednak nevědomou závistí a žárlivostí skrytou za zdánlivě racionální argumentací méně úspěšných a slavných kolegů. K nejvýznamnějším místním sympatizantům s Grofovými myšlenkami patří biolog a filosof vědy Zdeněk Neubauer a kybernetik Ivan M. Havel, kteří též se svými příspěvky vystoupili na 12. mezinárodní transpersonální konferenci, jež se pod záštitou prezidenta Václava Havla konala v roce 1992 v pražském Obecním domě. Značný úspěch této první pražské mezinárodní konference, jež se pod názvem „Na vlnách změn“ vryla do paměti řady tehdejších světových účastníků, představoval pozitivní precedens, na který mohla ITC 2017 o čtvrt století později navázat.

Peripetie příprav a tradice mezinárodních konferencí

Na samostatný článek by vydalo ohlédnutí za okolnostmi a obtížemi, jež patnáctiměsíční přípravný proces na straně českých organizátorů provázely a o nichž mám jako člen nejužšího konferenčního týmu detailní povědomí. Toto téma však ponechám stranou a omezím se na sdělení, že šlo o veskrze intenzivní a leckdy nesnadnou cestu, která všechny zúčastněné na té či oné úrovni vystavila nutnosti osobní transformace. Jsem přesvědčen, že náročný kolektivní proces, jímž všichni členové přípravného týmu museli volky nevolky projít, byl na vnitřní úrovni pro zdárný

výsledek přinejmenším stejně důležitý, jako bylo na vnější rovině technické zvládnutí organizační stránky konference. A protože to nebylo poprvé, kdy jsem byl účasten příprav nějaké veřejné aktivity, v níž hrál Stanislav Grof ústřední roli, dospěl jsem k názoru, že jeho osobní energie, pročištěná a vybroušená celoživotní prací s mimořádnými stavy vědomí a hlubinnými transformačními procesy, uvádí zmíněnou kolektivní katarzní dynamiku do pohybu jaksi automaticky. Kdybychom bývali neprošli oním „očistcem“, nebyli bychom mohli zorganizovat konferenci s úspěchem.

A je na místě uvést, že ITC 2017 úspěch zcela nepochybně zaznamenala. V TOP Hotelu Praha se nabitého čtyřdenního programu, zahrnujícího jak nejrůznější přednášky, tak zážitkové workshopy i další experimentální formy, zúčastnilo asi dvanáct set lidí (včetně sto čtyřiceti účinkujících). Mezinárodní obsazení bylo zcela špičkové a konference dostala kvalitativním standardům nastaveným svými předchůdkyněmi, organizovanými pod hlavičkou International Transpersonal Association (ITA). Většina z těchto celkem sedmnácti velkých mezinárodních konferencí proběhla na různých kontinentech v 80. a první půli 90. let, organizována mnohdy samotným S. Grofem a jeho tehdejší manželkou Christinou. Od brazilského Manausu (1996) se však již konaly s delší, zhruba sedmiletou periodou: v roce 2004 v Palm Springs na Floridě a v roce 2010 v Moskvě.

Český organizační výbor se pod záštitou S. Grofa rozhodl na zmíněnou tradici navázat vlastními silami, s cílem vzdát tak svému nestorovi hold v jeho rodném městě. Není zde mým cílem více rekapitulovat celý přípravný proces. Pro pořádek pouze uvedu, že na organizaci konference spolupracovala čtyři česká transpersonálně orientovaná sdružení – Česká transpersonální společnost, Budapešťský klub ČR, Česká psychedelická společnost a mezinárodní transpersonální centrum Holos – z nichž se rekrutovali členové organizační komise, jejichž jména jsou pro případ zájmu k nalezení na webu ITC 2017. Tytéž organizace si programovou spoluprací vyzkoušely o rok dříve

při přípravě dvoudenní **České transpersonální konference 2016**. Ta se konala v dubnu příslušného roku v pražském Národním domě na Vinohradech a s návštěvností kolem sedmi set účastníků skončila jednoznačným úspěchem, jenž byl povzbuzením k pokusu o nesrovnatelně ambicióznější mezinárodní počin v následujícím roce.

V kontextu ideové přípravy ITC 2017 bych zde ještě rád zmínil vizionářskou roli Jiřího Zemánka, historika umění, kulturního aktivisty a příznivce práce S. Grofa a řady jeho následovníků a dalších představitelů věd nového paradigmatu. Zemánek svými aktivitami, prodchnutými specifickou energií iniciátora a inspirátora, výrazně podnítil místní obrodu širšího zájmu o Grofovo dílo, jak vyplývá již z jeho role při přípravě tematického dvojčísla revue **PROSTOR č. 81/82 (2009)**. Nakolik je mi známo, byl to právě on, kdo poprvé přišel s návrhem uspořádat v Čechách velkou transpersonální konferenci, a to zhruba s pětiletým předstihem, a tedy v době, kdy se podobná idea ještě zdála spadat do fantaskní sféry zbožných přání. Protože se na reálných přípravách ITC 2017 již nepodílel, rád bych zde Jiřímu Zemánkovi vyjádřil veřejný dík za jeho přínos alespoň touto cestou.

Smysl transpersonální konference pro Česko

Je možné položit řečnickou otázku, proč vlastně vozit do Prahy výkvět světové transpersonální scény a potýkat se při tom s organizačními svízeli a několikamilionovým rozpočtem v době, kdy si záznamy přednášek většiny hlavních mluvčích lze pohodlně vyslechnout na internetu. Zjednodušeně lze odpovědět přinejmenším dvěma argumenty. Zaprvé: na internetu si můžeme najít některé starší přednášky již známých a etablovaných kapacit, avšak konferenční program představil také aktuality a nové trendy praxe a výzkumu, o nichž by se laik běžně jen těžko dozvěděl. Zadruhé:

setkat se s týmiž lidmi v koncentrovaném množství na jednom místě, včetně možnosti neformálních kontaktů, je mnohem hlubší a intenzivnější zážitek, než se s nimi obeznámit pouze pomocí videozáznamů či četby. Navíc vycházím z přesvědčení, že koncentrace tak značného množství lidí, kteří se soustavně věnují nějaké duchovní či transformační praxi, zanechává podstatnou stopu v místním poli kolektivní psyché, což představuje hodnotu *sui generis*.

Specifický význam pořádání podobných akcí v naší zemi pak spočívá v boji proti pověstné „ostrovní mentalitě“ místního obyvatelstva. Češi se sice povrchně zajímají o novinky z „velkého světa“, avšak v hloubi duše zůstáváme za prstenci našich hor většinou zahleděni do hodnot meziválečného období. Žijeme sice v době postmoderny a environmentální krize, avšak většina z nás sní svůj „hobití“ sen o pohodě saturninovských třicátých let (bez ohledu na to, že tehdejší sociální realita měla k sentimentálním filmovým retro obrazům dosti daleko).

Následných padesát let totality, doprovázené zejména v období po sovětské invazi roku 1968 sebezáchovným únikem do chataření a jiných soukromých aktivit, představovalo „ideální“ podhoubí pro prohloubení mentality izolacionismu. Popřevratová devadesátá léta sice přinesla logickou erupci celospolečenského zájmu o vnější svět, avšak v poslední době jsme opět svědky sílící kolektivní tendence k sebezahleděnosti, provinčnosti a xenofobii, což jsou zřejmě vlastnosti vystihující povahu jungovského kolektivního stínu českého národa. Nebezpečné je na něm zejména to, že je provázen bezděčným přesvědčením, že víme všechno lépe a že nepotřebujeme žádné rady zvenčí, v důsledku čehož ztrácíme kontakt a krok se světem.

I v širších kruzích místních zájemců o transpersonální psychologii možná panuje pocit, že pokud někdo ví o konferenci z roku 1992, přečetl několik knih Stanislava Grofa a občas se zúčastní holotropního dýchání, v podstatě zná základy

této disciplíny. Přitom už před dvaceti lety představovala taková výbava pouze nutnou, ale nikoli jedinou podmínku pro orientaci na pozoruhodném poli transpersonálních studií, jež za sebou již tehdy mělo tři dekády bouřlivého vývoje. Ten pak šel od devadesátých let nepozorovaně dál a rozvinul – často, ale ne výlučně v návaznosti na práci S. Grofa – nové spektrum aktivit, o nichž v Čechách panuje jen minimální povědomí. ITC 2017 tyto současné trendy na poli transpersonální psychologie a věd nového paradigmatu Čechům představila a nabídla těm, kdo měli zájem, nové impulsy a probuzení z místního letargického spánku.

Spolupráce s mezinárodními partnery

Protože je Stanislav Grof mj. opravdu nejvýznamnějším světovým teoretikem transpersonální psychologie a zároveň jsou jeho knihy, z nichž většina vyšla koncem 90. let, pro Čechy hlavním zdrojem informací o transpersonálním hnutí jako takovém, odrazíme se nyní od jeho práce při snaze o přiblížení tematického pole ITC 2017. Většina Grofových knih, v souladu s tehdejší realitou, prezentuje transpersonální hnutí v návaznosti na americkou kontrakulturu šedesátých let a neformální interdisciplinární kvas probíhající v kalifornském Esalen Institutu v Big Sur, který byl v osmdesátých letech těžištěm Grofova profesního života. Toto těžiště se však v devadesátých letech přeneslo na univerzitní půdu sanfranciského [California Institute of Integral Studies \(CIIS\)](#), kde se Grof stal řádným profesorem a spoluzakladatelem katedry Filosofie, kosmologie a vědomí. Tento posun je ilustrací faktu, že se transpersonální psychologie stala pevnou součástí studijního programu několika světových univerzit, z nichž nejvýznamnější je právě CIIS. Zároveň je ovšem pozoruhodné, že pokud jde o *praxi* transpersonální psychologie a psychoterapie, hraje v současnosti důležitější roli Evropa, zatímco v USA, zemi svého zrodu,

je obor silnější spíše v oblasti teorie, publikační činnosti a akademického a institučního zakotvení. Dobrým znamením pro zdárný průběh konference, který následně skutečně nastal, byl její povedený začátek. Šťastnou okolností jistě bylo, že se úvodní zdravice uvolila ujmout natolik vážená a důstojná domácí osobnost, jakou je docent Ivan M. Havel. Velkou duchovní a uměleckou kvalitu a hloubku prokázal také navazující hudebně taneční šamanský ceremoniál, který – následován úvodní [přednáškou Stanislava Grofa](#) – rozptýlil veškerou nervozitu a nejistotu a naladil celé osazenstvo ITC 2017 na pozitivní vlnu.

Pokud jde o přednášející z výše zmíněné sanfranciské univerzity CIIS, která byla jednou ze tří hlavních partnerských organizací ITC 2017, na konferenci jich vystoupilo poměrně velké množství, a to nejen v sekci pozvaných mluvčích, nýbrž i těch řadových, kteří o místo v programu projevíli zájem z vlastní iniciativy. Zmíním zde alespoň tři z klíčových mluvčích konference, kteří zároveň patří ke kmenovým vyučujícím CIIS. Prvním z nich byl [Richard Tarnas](#), psycholog, filosof, astrolog a kulturní historik, zakladatel disciplíny „archetypová kosmologie“ a jeden z nejuznávanějších a nejnadanějších transpersonálních myslitelů současnosti. Ve svém klíčovém příspěvku, jehož videozáznam jsme opatřili českými titulky, rekapituloval kritickou existenciální situaci současného člověka a představil tezi, dle níž jako lidstvo procházíme rituálem přechodu, kolektivní analogií temné noci duše popsané mystiky jako sv. Jan od Kříže. Další reprezentantkou CIIS byla psychologka [Janis Phelps](#), která je ředitelkou tamního Centra pro psychedelická studia a výzkum a vedoucí akademicky akreditovaného výcvikového programu pro asistovanou terapii s psychedeliky, který v rámci své přednášky představila. Třetím zástupcem zmíněné univerzity byl psycholog a filosof [Jorge Ferrer](#), autor několika knih a významný myslitel v oblasti participační povahy mystické spirituality napříč kulturami.

Další partnerskou institucí ITC 2017 byla [International Transpersonal Association \(ITA\)](#), která

v dřívějších dekádách pod vedením Stanislava Grofa mj. sloužila organizaci velkých transpersonálních konferencí minulosti. Ve své aktuální podobě klade tato světová asociace důraz na rozvoj výzkumu a aplikaci vědeckých metod na poli transpersonální psychologie a psychoterapie. V tomto duchu na konferenci promluvil i aktuální prezident ITA [Les Lancaster](#), který je mj. také programovým ředitelem magisterského programu Vědomí, spiritualita a transpersonální psychologie na liverpoolské John Moores University. Velmi sympatickým přínosem partnerství s ITA byl její sponzoring účasti mluvčích z exotičtějších destinací (Indie, Čína, JAR, Venezuela), kteří pohovořili na téma integrace transpersonální psychologie s původními duchovními tradicemi.

Třetí klíčovou partnerskou organizací byla [Evropská transpersonální asociace \(EUROTAS\)](#), zastřešující národní společnosti i jednotlivce převážně ze zemí starého kontinentu. Toto profesní sdružení je dlouhodobě velmi aktivní a každý rok pořádá vlastní menší transpersonální konferenci, kterou se však pro rok 2017 její vedení rozhodlo vynechat a sejít se na mezinárodním fóru v Praze. V tomto kontextu bylo EUROTASu svěřeno naplnění celé jedné programové linie konference, výmluvně nazvané „Vnitřní ekologie, kolektivní psyché a společenská transformace“, která představovala jeden z nejprogresivnějších momentů ITC 2017. Francouzka [Bernadette Blin](#), současná prezidentka EUROTASu a jedna z hlavních postav konference, ve svém naléhavém příspěvku upozornila, že tváří v tvář prohlubující se globální krizi se psychoterapie s transpersonální orientací nemůže spokojit s individuální prací, ale také hledat a rozvíjet konkrétní cesty a způsoby, jak změnit náš svět na kolektivní úrovni. Další významnou mluvčí z řad EUROTASu byla [Regina Hess](#), psycholožka a výzkumnice z Německa, jež se ve svém příspěvku zabývala tématem intimity v transpersonálním kontextu, hledání niterného pocitu domova, který se nám v současném odcizeném světě tolik vzdalil. Díky angažmá EUROTASu přijelo na pražskou konferenci značné množství nadšených mluvčích i účastníků, často ze zemí bývalého východního

bloku, ve větším počtu například z Lotyšska nebo Rumunska, ale také z Itálie či Španělska a řady dalších států.

Reflexe tematických linií konferenčního programu

Od reflexe přínosu hlavních mezinárodních partnerů můžeme nyní plynule přejít k dalším programovým liniím ITC 2017, kterých bylo, včetně právě zmíněné linie EUROTASu, celkem sedm.

Transpersonální psychologie, psychoterapie a klinický výzkum

Nejobecnější linie nazvaná „Transpersonální psychologie, psychoterapie a klinický výzkum“ byla věnována současné situaci oboru, který v době svého vzniku před padesáti lety vnesl do psychologie témata spirituality a neobvyklých stavů vědomí a v současnosti se snaží vznést nárok na pevné místo v psychiatrickém a psychoterapeutickém systému, o jehož reformu usiluje. Opírá se při tom o silnější argumenty, získané během desetiletí svého vývoje prostřednictvím řady výzkumných studií, což je báze, která mu v počátečním období chyběla. Prominentním řečníkem zde byl hlavní zakladatel oboru a patron ITC 2017 [Stanislav Grof](#), který celou konferenci zahájil příspěvkem shrnujícím hlavní přínosy, jež transpersonální psychologie za půlstoletí své existence zaznamenala a jež představují zásadní výzvu pro dosud přežívající materialistické paradigma moderní vědy. Snaha o změnu tohoto paradigmatu na poli péče o duševní zdraví byla důvodem, proč transpersonální psychologie vůbec vznikla, a jak Grof ve svém příspěvku zmínil, dosud nebyla úspěšná právě především díky přetrvávající resistenci starého paradigmatu, k jehož přesažení měla za cíl přispět i ITC 2017. Dalším klíčovým reprezentantem oboru byl kalifornský psycholog [David Lukoff](#), který

zásadním způsobem přispěl k zahrnutí fenoménu psychospirituální krize („spiritual emergency“) do amerického diagnostického manuálu pro psychiatry DSM, a to jako nepatologické kategorie pod názvem „Náboženský nebo spirituální problém“. Lukoff v příspěvku „Od psychospirituální krize k duchovním kompetencím“ popsal příběh své vlastní vnitřní transformace a zároveň upozornil, že díky zmíněné diagnostické kategorii mohou psychiatři v USA nyní otevřeně mluvit s pacienty o spiritualitě, což je jeden z praktických přínosů transpersonální psychologie, který se již stal realitou. Významným přednášejícím zde byl také **Paul Grof**, pražský rodák a bratr Stanislava, světově uznávaný psychiatr žijící v kanadském Torontu, který spolu se svou ženou Mary Pearson vedl workshop a přednášku věnovanou významu intuice a možností jejího využití v kolektivním kontextu. Překvapivě svěžím dojmem pak působil příspěvek amerického lékaře a psychologa, světově známého autora **Raymonda A. Moodyho**, který v přednášce „Reinkarnace a minulé životy“ shrnul poznatky svého celoživotního výzkumu na tomto poli. Zajímavostí byla také přednáška „Léčivá síla transcendentní sexuality“ americké psycholožky Jenny Wade, která prezentovala výsledky svého výzkumu transpersonálních zážitků vyskytujících se během sexu, publikované též knižně. V neděli po obědě pak tuto programovou linii na hlavním podiu uzavřel venezuelský filosof a psycholog **Elias Capriles**, který je – vedle své značné akademické erudice – také a především dlouholetým praktikujícím tibetského buddhismu, zejména nauky dzogčenu pod vedením nedávno zesnulého významného duchovního učitele a tibetologa Namkhai Norbu Rinpočeho. Profesor Capriles ve svém pozoruhodném příspěvku „Dzogčhen, tantrismus, šamanismus a transpersonální psychologie“ představil své pojetí mezí a nedostatků transpersonální psychologie z pohledu tibetských duchovních nauk, založené na vlastní čtyřdílné práci *The Beyond Mind Papers*. Jeho přístup je zajímavý především z toho důvodu, že představuje kritiku transpersonální psychologie „shora“, tedy z pohledu ještě obsáhlejší světónázorové koncepce, a nikoli „zdola“, totiž z omezených ideových

pozic založených na paradigmatu moderní vědy. Dosah Caprilesovy kritiky snad lze zároveň poněkud relativizovat právě poukazem na to, že je vedena z perspektivy nauk považovaných za kompletní duchovní cestu, což je status, který si transpersonální psychologie ve skutečnosti nenárokují. Přesto lze jeho nevšední přednášku, ač intelektuálně krajně náročnou, považovat za jeden z vrcholů a unikátních počínů ITC 2017.

Psychedelika – věda, spiritualita a terapeutický potenciál

Další programová linie ITC 2017 byla nazvána „Psychedelika – věda, spiritualita a terapeutický potenciál“. Tento tematický okruh byl naplněn převážně reflexí velmi dynamické renesance výzkumu potenciálu psychedelických látek pro terapeutické účely, k níž v posledních letech celosvětově dochází. Nová vlna psychedelických studií navazuje na pionýrské období šedesátých let, kdy – mimochodem – v tehdejší Československu probíhal celosvětově vůbec nejrozsáhlejší výzkum vlivu LSD na lidskou psychiku. Tento výzkum byl počátkem sedmdesátých let ukončen v souladu se západním trendem, dle kterého byly psychedelické látky v reakci na tehdejší masové rekreační užívání zakázány. Byly zcela nesprávně zahrnuty do seznamu nejnebezpečnějších návykových látek jako heroin či kokain a studium jejich léčebného potenciálu v klinických podmínkách bylo na čtyřicet let prakticky zastaveno. V počátcích transpersonální psychologie se však jednalo o jeden ze základních zdrojů oboru, především díky značným osobním i profesním zkušenostem Stanislava Grofa, a tak je aktuální psychedelická renesance v rámci disciplíny velkou událostí, přičemž většina jejich vůdčích osobností se na Grofa odvolává jako na klíčovou osobnost, jejíž inspirace rozhodujícím způsobem ovlivnila jejich kariéru. Jedním z takových vůdců současného psychedelického hnutí je **Rick Doblin**, ředitel americké **Multidisciplinární asociace pro psychedelická studia (MAPS)**, nevládní organizace založené za účelem dosažení legálních možností využití psychedelik v psychoterapii. Po přibližně

pětadacetiletém soustavném úsilí se tento cíl, alespoň pokud jde o látku MDMA, ocitl v USA jediný krok od svého naplnění díky statusu „průlomové terapie“, který asistované psychoterapii s touto látkou oficiálně udělil tamní Úřad pro kontrolu léčiv. Terapie za pomoci MDMA dosáhla tohoto statusu díky úspěšným pilotním studiím, v jejichž rámci byla asistovaná psychoterapie s touto látkou poskytována lidem s těžkým posttraumatickým stresovým syndromem (PTSD). Často se jedná o traumatizované veterány z nedávných vojenských misí, kterých se v USA vyskytuje ohromné množství a s nimiž si konvenční psychiatrie naprosto neví rady – například stupeň sebevražednosti mezi těmito muži je naprosto alarmující. Studie MAPS přitom prokazují účinnost terapie s MDMA v rámci zcela standardních výzkumných protokolů, jimiž musí projít jakákoli látka, která má získat farmaceutickou certifikaci, a obávají tedy v kontextu těch nejpřísnějších vědeckých kritérií. Svě často dojemné zkušenosti z týchž studií MAPS na konferenci sdíleli i další významní reprezentanti asistované terapie s MDMA, [Michael a Annie Mithoferovi](#) z Jižní Karolíny. Dalším špičkovým psychedelickým výzkumníkem v programu ITC 2017 byl [Charles Grob](#), psychiatr vyučující na univerzitě UCLA v Los Angeles a zástupce nevládní organizace [Heffter Research Institute](#). Grob na pražské konferenci prezentoval svou úspěšnou studii, v jejímž rámci zkoumal účinky psilocybinu podávaného v nemocničních podmínkách pacientům v terminálním stadiu rakoviny, jejímž cílem bylo zkoumat možnosti, jak umírajícím ulehčit v existenciálních úzkostech spojených s jejich situací. Grobův tým zde navazoval na průkopnickou práci Stanislava Grofa z roku 1969 v Baltimore, vedenou v analogických podmínkách, tehdy ovšem za využití LSD a DPT. Skutečným vrcholem celé programové linie pak nepochybně bylo vystoupení [Christophera M. Bache](#), emeritního profesora filosofie a religionistiky, který přes 30 let vyučoval na Youngstown State University v americkém Ohio a na konferenci poprvé veřejně představil obsah své chystané knihy, která vychází v roce 2019 pod názvem *LSD and the Mind of the Universe: The Diamonds from Heaven*. Bache se jako začínající

profesor bez psychedelických zkušeností v roce 1978 po přečtení knihy Stanislava Grofa rozhodl provést svůj vlastní psychedelický výzkum vědomí, a to se zaměřením nikoli terapeutickým, nýbrž čistě noetickým či filosofickým. To vyústilo v bezprecedentní dvacetileté období, kdy Bache o samotě celkem třiasedmdesátkrát absolvoval sezení s vysokými dávkami LSD, o jejichž průběhu a okolnostech si vedl podrobné deníkové záznamy (včetně například astrologických údajů). Nebyl sice prvním filosofem, který se vydal cestou psychedelických zkoumání a psaní o dosažených vhledech a zkušenostech, avšak dlouhodobost, prvotní noetický zájem filosofa nedotčeného psychedeliky a přísná disciplína a systematickosti, jakož i fakt, že svůj autoexperiment prováděl paralelně s běžným životem profesora a otce rodiny, činí z jeho díla naprosto unikum přesahující cokoli, co bylo dosud v daném kontextu lidmi provedeno či napsáno. Bache svůj ponor prováděl v podstatě v podmínkách psychedelického „undergroundu“ let 1979–1999, kdy legislativa neumožňovala žádnou formu psychedelického výzkumu, a tak o něm s nikým nemluvil. V následujícím období se musel vrátit do běžného života („sestoupit z vrcholu hory“) a své poznatky prosít, shrnout a konceptualizovat do podoby zmíněné knihy. Není zde prostor blíže rozebírat fascinující výsledky Bacheova noetického dobrodružství – zaujaté čtenáře musím odkázat na videozáznam jeho přednášky, opatřený též českými titulky.

Nové horizonty ve vědě a kosmologii

Čtvrtá programová linie, nazvaná „Nové horizonty ve vědě a kosmologii“, odrážela dlouhodobou spolupráci transpersonální psychologie s vědami nového paradigmatu a nabídla účastníkům konference ůbec nejnabitější a nejhvězdnější personální obsazení. Hned po úvodní přednášce Stanislava Grofa vystoupil na hlavním podiu [Ervin László](#), profesor maďarského původu považovaný za zakladatele systémové filosofie a teorie obecné evoluce, který je též zakladatelem a prezidentem Budapeštského klubu, mezinárodní iniciativy za udržitelnou

budoucnost. Geniální polyhistor a vynikající řečník László přednesl příspěvek nazvaný „Sbohem, hmoto“, který přímo reflektoval konferenční téma „Za obzor materialismu“, a představil v něm řadu současných vědeckých poznatků, z nichž jasně vyplývá, že pojetí hmoty jako pevné substance je nenávratně odzvoněno. Nahrazuje ji obraz neložného vzájemně nesmírně propojeného vesmíru, jehož klíčovými aspekty jsou informace, vibrace a pole, který László představil v řadě publikací, jako například „Věda a ákášické pole“ (Pragma, 2004). Jeho strhující příspěvek byl jako jeden z vrcholů konference opatřen rovněž českými titulky. V podobném duchu v sobotu promluvil na hlavním podiu také známý kvantový fyzik a aktivista **Amit Goswami**, spojující ve svém životě vědeckou kariéru a spirituální praxi, v příspěvku nazvaném „Kvantová psychologie: integrální věda pro ekologii psyché“. Dalším elitním mluvčím ITC 2017 byl Dean Radin, vedoucí pracovník kalifornského Institutu noetických věd (IONS), špičkový vědec, který se posledních třicet let intenzivně věnuje výzkumu vědomí v laboratorních podmínkách, o němž mj. referoval v osmdesáti článcích publikovaných v recenzovaných časopisech. Česky v roce 2017 vyšla jeho vynikající kniha *Provázaná mysl: mimosmyslové zážitky v kvantové realitě* (nakl. Carpe Momentum). Část jeho práce lze označit za velmi sofistikovaný parapsychologický výzkum; některé konkrétní studie prezentoval v **menším příspěvku** i na pražské konferenci. Jeho přednáška na hlavním podiu, jež byla v rámci ITC 2017 velkou událostí, však nesla provokativní název „**Magie: znovuzrození esoterické legendy na poli vědy**“ a opírala se o autorovu novou anglickou knihu věnovanou tomuto tématu. Radin se v ní projevil nejen jako nekonvenční badatel, ale také jako nápaditý a zábavný rétor; i proto byl videozáznam jeho příspěvku opatřen českými titulky. V podobném duchu pokračoval **Etzel Cardeña**, ředitel Centra pro výzkum vědomí a psychologii neobvyklých jevů na univerzitní katedře psychologie ve švédském Lundu. Ten se ve svém příspěvku zabýval otázkou, zda jsou mimořádné stavy vědomí zdrojem pravdivých informací o světě. Reprezentantem participační kosmologie v programu ITC 2017 pak

byl americký astronom **Stephan P. Martin**, editor pozoruhodné knihy výmluvně nazvané *Kosmické rozhovory o povaze vesmíru a pátrání po skutečnosti* (Malvern, 2016), jež formou interview předkládá pojetí kosmu z pohledu přírodovědců, duchovních učitelů i humanitně orientovaných badatelů. Obraz vesmíru, který ve světle současných interdisciplinárních poznatků vyvstává, je radikálně odlišný od mechanistického „odkouzleného“ modelu moderní vědy – kosmická realita se podle něj vyznačuje inherentně participační, relační a na kontextu závislejší povahou. Martin, který je autorem a lektorem unikátního vzdělávacího programu integrujícího rigorózní akademickou práci s osobní a kulturní transformací, dokonce hovoří o „kosmoterapii“ neboli léčivé síle lidského znovuoobjevování našeho sepětí s celkem vesmíru. Tento jeho koncept má zjevnou návaznost na ideu starověkého a renesančního hermetismu o analogii a vzájemném zrcadlení lidského mikrokosmu a světového makrokosmu, vyjádřenou maximou „jak nahoře, tak dole“. Druhým význačným zástupcem proudu participační kosmologie byl na ITC 217 již zmiňovaný astrolog a kulturní historik **Richard Tarnas**, zakladatel nové akademické disciplíny zvané archetypová kosmologie, jejíž obrysy v Praze představil během dvoudenního postkonferenčního workshopu „Psyché a kosmos“, který vedl společně se Stanislavem Grofem. Pro organizátory i účastníky ITC 2017 bylo velkým štěstím, ctí a úspěchem, že se mohli v Praze setkat s tolika elitními představiteli postmaterialistické vědy.

Šamanismus a jeho potenciál pro moderního člověka

Pátá programová linie se jmenovala „Šamanismus a jeho potenciál pro moderního člověka“. V jejím rámci vystoupila řada badatelů kombinujících západní vzdělání s šamanskými tradicemi různých kultur, včetně několika reprezentantů autentického domorodého šamanismu. Hvězdami programu nepochybně byli dva odborníci na téma jihoamerického šamanismu. Prvním z nich byl **Luis Eduardo Luna**, religionista a antropolog kolumbijského

původu působící jako ředitel Výzkumného střediska pro studium psychointegrativních rostlin, vizionářského umění a vědomí *Wasiwaska* v brazilském Florianópolis, jakož i autor několika knih, včetně česky vydaného titulu *Vegetalismo* (DharmaGaia, 2002). Luna přednesl příspěvek „Animismus, posvátné rostliny a evolučně kognitivní věda: směrem k přemostění filosofického a emočního rozštěpu“, v němž zdůraznil význam pěstování vztahu se světem přírody a informací, jež může přinést vědomí současného člověka. Druhým reprezentantem této kulturního okruhu byl francouzský lékař **Jacques Mabit**, ředitel centra *Takiwasi* v Peru, které se stalo mezinárodním exemplárním příkladem doplňkové léčby drogově závislých pomocí ayahuasky a dalších psychoaktivních rostlin. Mabit ve svém příspěvku „Ayahuaska v kontextu hnutí New Age“ upozornil na nebezpečí a zmatení, plynoucí z některých rozporů mezi rozšířeným „rekreačním“ užíváním ayahuasky a kontextem tradičního léčitelství a světonázorem původních obyvatel, v jejichž kultuře se její užívání historicky vyvinulo. Ke klíčovému mluvčím ITC 2017 patřila také **Sandra Harner**, klinická psychologka a spoluzakladatelka nadace Foundation for Shamanic Studies, která se po více než padesát let hluboce zabývá studiem a praxí šamanismu, zavedla systemickým způsobem šamanskou cestu do práce s individuálními klienty a založila výcvik v rozvíjení kreativity prostřednictvím šamanismu. Na konferenci představila poznatky získané z inovativního výzkumného a výukového systému Core Shamanism, který rozvinula spolu se svým manželem, světoznámým antropologem Michaellem Harnerem, a v příspěvku nazvaném „Transkulturní šamanské zkušenosti“ prezentovala zvukové nahrávky ilustrující přínos této práce pro konkrétní klienty.

Mystická spiritualita jako spojovací článek světových náboženství

Programová linie nazvaná „Mystická spiritualita jako spojovací článek světových náboženství“ obohatila konferenční program o dva vrcholné

příspěvky. Prvním z nich byl příspěvek jednadvaadesátiletého benediktinského mnicha **Davidu Steindl-Rasta**, který velmi láskyplným a dojemným způsobem apeloval na otevřenost srdce účastníků a pěstování mystické spirituality, jež má potenciál lidstvo spojovat, nikoli rozdělovat, bohužel na rozdíl od řady institucionalizovaných náboženství. Jeho přednáška, prostoupená moudrostí, laskavostí i myšlenkovou jasností, byla rovněž opatřena českými titulky. Druhým klíčovým příspěvkem této programové linie byla přednáška pákistánské súfijské mystičky jménem **Shaykha Amat-un-Nur**, nazvaná „Jeden cíl, mnoho cest“, jež byla pevnou, kultivovanou a rozhodnou obhajobou náboženské svobody a universalismu. Ve své jasnosti, usebranosti, odvaze a důstojnosti bylo vystoupení této obdivuhodné ženy, které účastníci vyslechli se soustředěnou pozorností a ocenili potleskem vestoje, skutečnou ozdobou ITC 2017.

Holotropní umění jako vyjádření vnitřního procesu

Poslední programová linie ITC 2017 byla věnována tématu „Holotropní umění jako vyjádření vnitřního procesu“. Jednalo se o příspěvky věnované umělecké tvorbě pod vlivem holotropních stavů, tedy mimořádných stavů vědomí směřujících k celistvosti. Pod názvem „**Moderní výzkum vědomí a chápání umění**“ zde přednesl svůj příspěvek i Stanislav Grof, který v něm prezentoval část poznatků shrnutých v jeho stejnojmenné knize. Skutečnou hvězdou účinkující v programu konference pak byl světově vůbec nejslavnější reprezentant psychedelicky inspirovaného umění, výtvarník Alex Grey se svou ženou Allyson, kteří v závěrečném nedělním příspěvku hlavního programu představili společný příběh svého umění. Významnou součástí doprovodného programu konference v této souvislosti byla čtvrtetní vernisáž Mezinárodní výstavy holotropního umění ve Vile Pellé, zahrnující reprodukce výtvarných děl autorů jako Stanislav Grof, Hans Ruedi Giger, Martina Hoffman, Roberto Venosa, jakož i řadu originálních děl jejich českého spoluputníka, malíře amazonské džungle Otto Plachta.

Vedle těchto osobností prezentovala výstava i díla méně proslulých českých tvůrců výrazně ovlivněných zážitky z holotropního dýchání, jako jsou Lenka Jirková, Martina Lupe Švarcová, Jaroslava Votrubová či Jana Vysoudilová, kurátorem byl psychiatr Milan Hrabánek.

Ponecháme-li stranou přednáškové vrcholy ITC 2017, o nichž jsem právě pojednal a jež se odehrávaly převážně v hlavním konferenčním sále s kapacitou patnáct set míst, zahrnovala konference množství kratších příspěvků různé kvality, o nichž není prostor zde referovat (celkem jich bylo přes sto padesát a vesměs jsou ke shlédnutí v konferenčním videoarchivu). Kromě toho nabízel extrémně nabitý čtyřdenní program ITC 2017 paralelně také několik desítek praktických zážitkových workshopů v přílehlých saloncích. Zcela inovativní pak bylo tříhodinové řízené komunitní zkoumání způsobů, jak mohou lidé, kteří se na příslušný program dostavili, společně přispět k žádoucímu posunu v kolektivním vědomí (probíhalo pod záštitou Grof Foundation). Večerní program zahrnoval světové premiéry dvou špičkových českých dokumentárních filmů na transpersonální témata: titul „Z temnoty duše... světlo“ režiséra Viliama Poltikoviče, věnovaný fenoménu psychospirituální krize, a „Bufo Alvarius“ Filipa Záruby o léčivém potenciálu stejnojmenné psychedelické žáby. Hudební relaxaci účastníkům po celodenním záprahu před spaním nabízeli při svých živých vystoupeních kapely *Létající koberec* a *Please the Trees*.

Co mohlo být lépe

Jak vyplývá z výše uvedeného souhrnu, pražská Mezinárodní transpersonální konference 2017 byla rozhodně akcí, které stálo za to se zúčastnit, a nakolik je mi známo, hodnotila ji naprostá většina z celkem dvanácti set účastníků veskrze pozitivně. Přesto zůstává faktem, že do naplnění maximální kapacity zbylo ještě několik set neobsazených míst, což byla vzhledem k vynaloženému úsilí organizátorů a nesporné kvalitě programu

škoda. Z různých neformálních zdrojů, z nichž jsem měl díky intenzivní dlouhodobé osobní účasti na přípravném procesu ITC 2017 možnost čerpat, navíc vyplynulo, že z českých (a slovenských) luhů a hájů se konference více či méně ostentativně nezúčastnilo poměrně značné množství lidí, jimž byla v podstatě přímo určena. Pokusím se nyní zamyslet nad důvody této skutečnosti, jakož i nad slabými stránkami konference vůbec.

Zklamáním byla nepochybně absence odborného zájmu ze strany místních akademických či univerzitních institucí – jistý počet lidí z těchto kruhů se sice zúčastnil, avšak pouze jako soukromé osoby. Naprostá většina konferenčních mluvčích přitom v univerzitních kruzích působí, někteří za sebou mají skvělou akademickou kariéru, a jako celek reprezentují intelektuální světonázorový proud, který je zcela legitimní a nikoli bezvýznamný. Nezájem místních institucí lze tak vysvětlit pouze nezdravou sebezahledeností, předsudečnou zpozdilostí a provinčností.

Překvapivější však byl podobný postoj u řady členů místních kruhů blízkých transpersonální psychologii, kteří zřejmě nedokázali pochopit výjimečnost konference a výhody faktu, že měli možnost se jí zúčastnit ve vlastní zemi. Domnívám se přitom, že z tohoto smutného faktu nelze vinit pouze organizační tým, který přes počáteční problémy dokázal méně movitým zájemcům nakonec nabídnout až dvoutřetinové slevy vstupného, a také o konferenci relativně přiměřeně a dostatečně informovat. Pouze mírnou polehčující okolností pro zmíněnou skupinu lidí představuje skutečnost, že mezinárodní konference tohoto typu – pomineme-li její čtvrt století starou legendární předchůdkyni – představuje pro místní transpersonální komunitu v podstatě novum. Řada lidí měla problém s tím, že konference probíhala v angličtině, což ovšem bylo zcela logickou daností, neb se jedná o „latinu“ dneška, resp. konsensuální dorozumívací jazyk globálního společenství. Hlavní program ve dvou největších sálech byl navíc simultánně tlumočen do češtiny. Celkem se nemohu ubránit dojmu, že se během přípravy akce objevilo až příliš mnoho

zjednodušujících racionalizací, jejichž společným jmenovatelem byla snaha najít důvod, proč na ni nejit.

Domnívám se, že společné podhoubí takových postojů je třeba hledat v oblasti tradičních komponent českého národního nevědomí, jehož stínové obsahy lze vycítit v okruhu klíčových slov jako: zápečnictví, plebejství, provinčnost, nepřejícnost, všeználnkovství, kverulantství a závistivost. Z těchto zdrojů vyvěrají charakteristické jevy jako žabomyší války, malý český rybník a typická rozhádanost, roztříštěnost a nejednota. Samozřejmě bych nerad, aby tyto mé poznámky vyzněly jako nějaké samoučelné moralistní tepání místních poměrů; vycházím totiž z přesvědčení, že lidé, kteří se pod vlivem zmíněných stínových tendencí postavili negativně ke konferenci, jejíž téma a pojetí je v principu zajímavé, tak učinili ke své vlastní škodě.

Z opačné perspektivy osobně považuji za slabší moment finální podoby konference fakt, že se do jejího programu či celkové koncepce nepodařilo v dostatečné míře zakomponovat pozoruhodnou spirituální tradici Prahy, resp. Čech jako takových. Účastníci samozřejmě měli možnost naplánovat si prodloužený pobyt v našem hlavním městě a soukromě se obeznámit s jeho krásami. Ovšem vzhledem k tomu, že historie Prahy zahrnuje období k transpersonální psychologii natolik vztažná, jako je éra rudolfinské alchymie, novodobého českého hermetismu v meziválečném období a rozsáhlého výzkumu LSD v letech šedesátých, nabízelo se věnovat jí celý přednáškový blok, či z ní alespoň učinit téma doprovodného programu. To ovšem objektivně vzato přesahovalo možnosti organizační komise; jediným příspěvkem tohoto druhu bylo vystoupení [Petra Winklera](#) z Národního ústavu duševního zdraví (NÚDZ), představující velmi kvalitní stručnou rekapitulaci dějin československého psychedelického výzkumu v letech 1952–1974.

Podobně rozpačitě vyzněla i česká stopa v konferenčním programu, která byla, s ohledem na ohromnou příležitost prezentovat se na mezi-

národním fóru, poměrně slabá. Nelze přitom říci, že by účast českých mluvčích na ITC 2017 byla vyloženě nízká – byla spíše roztroušená, nahodilá a neintegrována. Bylo tomu tak i proto, že výzkumníci z NÚDZ na konferenci neprezentovali své aktuální psilocybinové studie, jež jsou jinak důstojnou součástí globální renesance výzkumu psychedelických látek pro léčebné účely a jež by bývaly pravděpodobně posloužily jako příklad konsistentní špičkové místní odborné aktivity. Originální příspěvky českých výzkumníků se tak omezily na vystoupení několika jednotlivců. Například docent [Petr Zach](#) z 3. LF UK prezentoval nejnovější zjištění o fungování paměti v kontextu syntézy poznatků z oblasti neurověd a buddhismu. Profesor Jan Rak, špičkový český kvantový fyzik, referoval o potenciálu výzkumu chování subatomárních částic přispět k přemostování nepřirozeného rozštěpu mezi vědou a spiritualitou. Antropolog [Miroslav Horák](#) z brněnské Mendelovy Univerzity přednášel o léčivém potenciálu tradičního jihoamerického léčitelství, mimo jiné na základě svého devítiměsíčního pobytu v peruánském centru *Takiwasi*. Navzdory těmto zajímavým jednotlivým počínům můžeme uzavřít, že české kruhy blízké transpersonální psychologii přistoupily k možnosti přednášet na konferenci podobně vlašně, jako místní odborná veřejnost k možnosti čerpat z ní informace a inspiraci z pozice účastníků.

Část této reflexe věnovanou slabinám ITC 2017 bych uzavřel kritickou poznámkou na adresu konferenčního hotelu a jeho zázemí. TOP Hotel Praha, postavený v sedmdesátých letech jako tehdy luxusní prostor pro mamutí kongresy komunistických papalášů, byl pro organizátory vzhledem ke kapacitním požadavkům konference v podstatě jedinou volbou. Ve světle tohoto faktu lze jeho lokaci v jedné z nejošklivějších částí města odargumentovat poukazem na to, že důležitá není vnější krása, nýbrž kvalita obsahu – a té dosaženo bylo. Rovněž z hlediska funkčnosti konferenčních sálů nebylo naštěstí mnoho co vytknout. Ovšem kvalita běžných služeb včetně standardního ubytování a jídla, jakož i celková estetika, doposud bohužel zjevně nesou punc temné komunistické

minulosti. Konference, jejímž hlavním tématem je apel na změnu paradigmatu, by si byla jistě zasloužila důstojnější prostředí a distingovanější servis, avšak, jak už bylo řečeno, organizační výbor v tomto ohledu neměl na výběr. Úhrnem lze úroveň poskytnutých služeb zařadit do kategorie slabší průměr, což pro účastníky konference znamenalo sice nepříjemný, ale nikoli zásadní diskomfort.

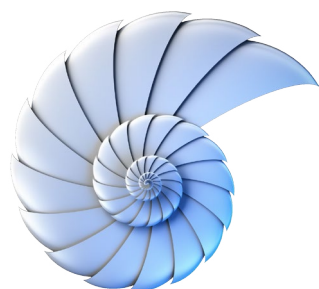

Slovo závěrem

S dvouletým odstupem lze konstatovat, že pražská Mezinárodní transpersonální konference ITC 2017 byla počinem odvážným, přínosným a zásadním. Z osobního hlediska se mi jevila jako určitý duchovní vrchol daného období, který byl ovšem rychle následován katastrofálním společenským vývojem, kdy v parlamentních i prezidentských volbách nadpoloviční většina obyvatel podlehla kolektivnímu Stínu, přiklonila se k antidemokratickým postojům a nezodpovědně tak ohrozila naše základní svobody. Z perspektivy českých účastníků konference se tento proces zdá naplňovat vzorec popsaný italským psychologem Assagiolim v knize *Krize*

duchovního vývoje (Holos, 2015), podle něhož je každé „osvícení“, symbolizující rozšíření vědomí, následováno propadem do stínových hlubin, kdy příliv nového světla odhalí našemu zraku špínu, jež se do té doby skrývala ve temných koutech nevědomí daného jedince či kolektivu a již je nyní třeba vědomě zpracovat.

Zároveň platí, že se od doby konání konference v důsledku klimatických změn, jež jsou stále zjevnější a citelnější i v tradičně lhostejném a skeptickém Česku, výrazně zvýšilo obecné uvědomění globální environmentální krize, což je téma, na které transpersonální hnutí upozorňuje a varuje před ním již řadu desetiletí. Bolestný obraz devastace života na planetě lidstvem lze vnímat jako zrcadlo narušeného vnitřního světa vykořeněného moderního člověka. Ačkoli ITC 2017 proběhla za relativně malého zájmu místních ekologů, zahrnovala řadu podstatných a inspirativních příspěvků k této palčivé a kriticky důležité problematice současnosti, zejména na úrovni psychologické a filosofické, a díky videozáznamům na internetu je lze v případě zájmu studovat i ex post. Právě v oblasti hledání světonázorových cest z úzící se slepé uličky současnosti má česká mainstreamová kultura nejhlubší deficit, přičemž předloňská konference, jakož i transpersonální hnutí jako takové, nabízí na tomto poli řadu inspirací a podnětů.

International
Transpersonal
Conference
2017

28. 9. – 1. 10. 2017
Prague
Czech Republic
www.itcprague2017.org